

EU-VERO-OIKEUS

Välitön verotus

Marjaana Helminen

ALMA TALENT ■ Helsinki 2018

Tilaa EU-vero-oikeus Alma Talent Shopista: shop.almatalent.fi

4., uudistettu painos

© 2018 Alma Talent Oy ja Marjaana Helminen
Yhteistyössä Lakimiesliiton Kustannus

Kannen sarja-asu: Lauri Karmila
Taitto: NotePad

ISBN 978-952-14-3668-0
ISBN 978-952-14-3669-7 (verkkokirja)

BALTO print, Liettua 2018

Anna palautetta kirjasta: protoimitus@almamedia.fi

Esipuhe

EU-vero-oikeus on erityisen mielenkiintoinen oikeudenala, koska se on samanaikaisesti sekä hyvin teoreettinen että käytännönläheinen. EU-vero-oikeuden mahdollisuudet ja rajoitukset joudutaan ottamaan huomioon lähes aina kansainvälistä toimintaa harjoitettaessa. EU-vero-oikeuden huomioon ottaminen on nykyään arkipäivää niin verokonsulteille kuin verohallinnon ja tuomioistuinlaitoksen edustajillekin.

Välitöntä verotusta koskeva EU-vero-oikeus on viime vuosina kehittynyt kiihtyvällä vauhdilla. Muun muassa OECD-/G20-valtioiden BEPS-hankkeeseen liittyen EU-direktiivejä on päivitetty nopeassa aikataulussa. Direktiivien päivitysten ohella keskeisin merkitys on EU-tuomioistuinten vuosittain antamalla välitöntä verotusta koskevilla ratkaisuilla. Myös perus- ja ihmisoikeudet ovat viime vuosina nousseet keskeiseen asemaan. Tämän kehityksen seurauksena EU-vero-oikeuden hallitsemisesta on tullut yhä haasteellisempaa. Vain harvoilla erityisasiantuntijoilla on mahdollisuus seurata alan nopeaa kehitystä ilman hyviä apuvälineitä. Ajantasaisen oikeuskirjallisuuden merkitys korostuu tässä toimintaympäristössä. Tässä tilanteessa EU-vero-oikeudellista kirjallisuutta on välttämätöntä päivittää säännöllisesti, mistä johtuen tästäkin alun perin vuonna 2008 ilmestyneestä kirjasta oli tarpeen tehdä uudistettu neljäs painos. Tämä kirja on ajantasainen suomenkielinen perusteos välitöntä verotusta koskevasta EU-vero-oikeudesta.

Turussa kesäkuussa 2018

Marjaana Helminen

Sisällys pääpiirteittäin

Esipuhe	5
Lyhenteet	19
1 EU-vero-oikeus oikeusjärjestelmän osana	23
1.1 Käsite.....	23
1.2 Suhde muuhun lainsäädäntöön.....	25
1.3 Primäärioikeus.....	30
1.4 Sekundäärioikeus.....	37
1.5 Kansainväliset sopimukset.....	42
1.6 Haitallinen verokilpailu ja EU-oikeuden valtioneuvoston päätös.....	49
1.7 Monenkertaisen verotuksen poistaminen	55
1.8 EU-vero-oikeuden tulkinta	62
2 Syrjäntäkielto ja perusvapaudet	65
2.1 Kansalaisuuteen perustuva syrjintä	65
2.2 Perusvapaudet.....	73
2.3 Syrjinnän tai rajoituksen oikeuttavat perusteet	132
3 Yritysverotusta koskevat direktiivit	151
3.1 Emo-tytäryhtiödirektiivi	151
3.2 Korke- ja alijärjestelydirektiivi.....	171
3.3 Yritysjärjestelydirektiivi.....	191
3.4 Veronkierron vastainen direktiivi.....	223
4 EU-yhtiömuodot ja yritysverotusta koskevat suunnitelmat	247
4.1 Johdanto.....	247
4.2 Eurooppayhtiö ja eurooppaosuuskunta	248
4.3 Eurooppalainen taloudellinen etuyhtymä.....	259
4.4 Yritysverotusta koskevat tulevaisuudensuunnitelmat	260

5 Siirtohinnoittelu	265
5.1 Ongelman kuvaus	265
5.2 Siirtohintadokumentaation käytäntesäännöt	267
5.3 Ennakkohinnoittelusopimukset	275
5.4 Arbitraatiosopimus	284
6 Virka-apu ja verojen perintä	307
6.1 Hallinnollisen yhteistyön direktiivi	307
6.2 Perintädirektiivi	340
7 Oikeussuojakeinot	353
7.1 Kansalliset oikeussuojakeinot	353
7.2 Verosopimukset	360
7.3 Riidanratkaisumekanismidirektiivi	361
7.4 EU-tuomioistuin	382
7.5 EU-tuomioistuimen tuomioiden vaikutukset	389
Lähteet	395
Oikeustapaushakemisto	431
Asiahakemisto	457

Sisällys

Esipuhe	5
Lyhenteet	19
1 EU-vero-oikeus oikeusjärjestelmän osana	23
1.1 Käsite.....	23
1.2 Suhde muuhun lainsäädäntöön.....	25
1.2.1 Suvereniteetti ja toissijaisuusperiaate.....	25
1.2.2 Erillisuus ja vuorovaikutus	26
1.2.3 Ensisijaisuusperiaate	27
1.2.4 Lievemman normin periaate pääsääntönä	28
1.2.5 Suora sovellettavuus ja välitön vaikutus	29
1.3 Primäärioikeus.....	30
1.3.1 Perussopimukset ja liittymissopimukset.....	30
1.3.2 Perusoikeusasiakirja	32
1.3.3 EU-oikeuden oikeusperiaatteet	33
1.4 Sekundäärioikeus	37
1.4.1 Käsite	37
1.4.2 Direktiivit.....	37
1.4.2.1 Valtuutus antaa direktiivejä	37
1.4.2.2 Direktiivien vaikutus.....	38
1.4.2.3 Välitöntä verotusta koskevat direktiivit.....	40
1.4.3 Suositukset ja muut toimenpiteet	41
1.5 Kansainväliset sopimukset.....	42
1.5.1 EU-oikeudellinen liittymä	42
1.5.2 EU-valtioiden väliset verosopimukset	42
1.5.2.1 Verosopimusten solmimisoikeus	42
1.5.2.2 EU-oikeuden etusija.....	43
1.5.2.3 Most Favoured Nation -periaate.....	44
1.5.3 Verosopimukset EU:n ulkopuolisten valtioiden kanssa.....	46

1.5.3.1	Sopimusten solmimisoikeus	46
1.5.3.2	EU-oikeuden etusija.....	46
1.5.4	EU:n ulkopuolisten valtioiden kanssa solmitut muut sopimukset.....	48
1.5.4.1	ETA-sopimus.....	48
1.5.4.2	Muut sopimukset.....	48
1.6	Haitallinen verokilpailu ja EU-oikeuden valtioneuvonkielto.....	49
1.6.1	Haitallinen verokilpailu	49
1.6.1.1	Käsite.....	49
1.6.1.2	Haitallisen verokilpailun estäminen.....	50
1.6.1.3	Veropaon estäminen.....	51
1.6.2	Valtioneuvonkielto	52
1.7	Monenkertaisen verotuksen poistaminen	55
1.7.1	Oikeudellinen tausta.....	55
1.7.2	Verosopimukset ja direktiivit.....	55
1.7.3	Toisen valtion verotuksen huomioon ottaminen....	57
1.8	EU-vero-oikeuden tulkinta	62
1.8.1	EU-vero-oikeuden tulkintatapa	62
1.8.2	EU-oikeuden mukainen kansallisen lainsäädännön tulkinta.....	63
2	Syrjäntäkielto ja perusvapaudet	65
2.1	Kansalaisuuteen perustuva syrjäntä.....	65
2.1.1	Yleiset soveltamisedellytykset.....	65
2.1.2	Syrjäntäkiellon käsite	67
2.1.3	Samassa asemassa tai eri asemassa.....	69
2.1.3.1	Verrannollisuusanalyysi.....	69
2.1.3.2	Eri asemassa	69
2.1.3.3	Samassa asemassa	70
2.1.3.4	Eri valtioissa asuvat yhtiöt	71
2.2	Perusvapaudet.....	73
2.2.1	Yleiset soveltamisedellytykset.....	73
2.2.2	Tavaroiden vapaa liikkuminen.....	79
2.2.2.1	Sovellettavat säännökset	79
2.2.2.2	Merkitys välittömässä verotuksessa	79
2.2.3	EU-kansalaisten vapaa liikkuminen ja oleskelu	80
2.2.4	Työntekijöiden vapaa liikkuminen	82
2.2.4.1	Yleiset soveltamisedellytykset.....	82
2.2.4.2	Asuinvaltioon perustuva erilainen verokohtelu	84
2.2.4.2.1	Työskentely useassa valtiossa.....	84
2.2.4.2.2	Tulot pääasiassa työskentely- valtiosta	85

2.2.4.2.3	Pieni osa tuloista työskentely-	
	valtiosta	88
2.2.4.3	Sosiaaliturvamaksut	89
2.2.5	Sijoittautumisoikeus	91
2.2.5.1	Sisältö ja soveltamisala	91
2.2.5.2	Samassa asemassa olevat yritykset	96
2.2.5.2.1	Kiinteät toimipaikat	96
2.2.5.2.2	Ei kiinteää toimipaikkaa	99
2.2.5.3	Osinkoverotusjärjestelmät	99
2.2.5.3.1	Kiinteä toimipaikka	99
2.2.5.3.2	Ulkomainen osingonjakaja	100
2.2.5.3.3	Ulkomainen osingonsaaja	103
2.2.5.3.4	Alikapitalisointi- ja	
	korkovähennysrajoitussäännöt ...	105
2.2.5.4	Konserniverotusjärjestelmät	107
2.2.5.4.1	Rajat ylittävän tuloksentasauksen	
	tarve	107
2.2.5.4.2	Kiinteät toimipaikat	109
2.2.5.4.3	Ei kiinteää toimipaikkaa	110
2.2.5.4.4	Passiiviset yhtiöt	113
2.2.6	Pääomien ja maksujen vapaa liikkuminen	114
2.2.6.1	Pääsääntö	114
2.2.6.2	Poikkeukset	118
2.2.6.3	Suhteet EU:n ulkopuolisiin valtioihin	118
2.2.6.4	Oikeus yhtiöiden pääomaan	122
2.2.7	Palveluiden vapaa tarjoaminen	122
2.2.7.1	Sisältö ja soveltamisala	122
2.2.7.2	Välitöntä verotusta koskevat tapaukset	124
2.2.8	Päällekkäinen soveltamisala	126
2.2.8.1	Pääomien liikkuminen vai	
	sijoittautumisoikeus?	126
2.2.8.2	Pääomien vai palveluiden vapaa	
	liikkuminen?	129
2.2.8.3	Työntekijöiden vapaa liikkuminen vai	
	sijoittautumisoikeus tai pääomien vapaa	
	liikkuminen?	131
2.2.8.4	Pääomien vapaa liikkuminen vai	
	tavaroiden vapaa liikkuminen?	131
2.2.8.5	Yhtäaikainen soveltaminen	131
2.3	Syrjinnän tai rajoituksen oikeuttavat perusteet	132
2.3.1	Rule of Reason	132
2.3.2	Verovalvonnan ja veron kantamisen tehokkuuden	
	turvaaminen	135
2.3.3	Veronkierron estäminen	136

2.3.3.1	Verosuunnittelun ja veronkierron raja	136
2.3.3.2	Esimerkkinä väliyhteisösäännökset	139
2.3.4	Jäsenvaltioiden välisen verotusvallan tasapainoinen jakautuminen	142
2.3.5	Verojärjestelmän johdonmukaisuus	144
2.3.6	Territoriaali- eli alueperiaate	146
2.3.7	Tarve estää tappioiden käyttäminen kahteen kertaan	148
2.3.8	Verokohtelu toisessa valtiossa	148
2.3.9	EU:n ja ETA:n ulkopuoliset valtiot	149
3	Yritysverotusta koskevat direktiivit	151
3.1	Emo-tytäryhtiödirektiivi	151
3.1.1	Direktiivin tausta	151
3.1.2	Soveltamisala	152
3.1.2.1	Eri jäsenvaltioissa asuvien tytär- ja emoyhtiöiden välinen voitonjako	152
3.1.2.2	Kiinteisiin toimipaikkoihin liittyvä voitonjako	153
3.1.2.3	Jäsenvaltiossa oleva yhtiö	156
3.1.2.4	Kiinteä toimipaikka	159
3.1.2.5	Emo- ja tytäryhtiö	159
3.1.2.6	Voitonjako	161
3.1.2.7	Muut soveltamisedellytykset	162
3.1.2.8	ETA-valtiot	162
3.1.3	Verokohtelu	163
3.1.3.1	Verokohtelu osingonsaajan valtiossa	163
3.1.3.1.1	Monenkertaisen verotuksen poistaminen emoyhtiön asuinvaltiossa	163
3.1.3.1.2	Vapautus- tai hyvitysmenettely emoyhtiön asuinvaltiossa tai kiinteän toimipaikan sijaintivaltiossa	163
3.1.3.1.3	Hybridiyhtiöiden verokohtelu emoyhtiön asuinvaltiossa	166
3.1.3.1.4	Tytäryhtiöihin liittyvien kulujen käsittely emoyhtiön asuinvaltiossa	167
3.1.3.2	Verokohtelu osingonjakajan valtiossa	168
3.1.3.2.1	Lähdeverokielto	168
3.1.3.2.2	Lähdeveron käsite	168
3.1.4	Veronkiertotilanteet	169
3.2	Korko-rojaltidirektiivi	171

3.2.1	Direktiivin tausta ja voimaantulo.....	171
3.2.2	Verokohtelu	172
3.2.2.1	Veroseuraamukset	172
3.2.2.2	Verovapauden hallinnolliset edellytykset ...	174
3.2.2.3	Direktiivin vastaisesti perityn lähdeveron palauttaminen	175
3.2.3	EU:n sisäinen rajat ylittävä maksu	175
3.2.4	Direktiivin soveltamisalaan kuuluvat yhtiöt	181
3.2.4.1	Jäsenvaltiossa oleva yhtiö	181
3.2.4.2	Kiinteä toimipaikka.....	184
3.2.4.3	Lähiyhtiöt	184
3.2.4.4	Tosiasiallinen edunsaaja	186
3.2.5	Lähdevaltio.....	187
3.2.6	Koron ja rojaltin käsite	188
3.2.6.1	Korko.....	188
3.2.6.2	Rojalti	189
3.2.6.3	Direktiivin ulkopuoliset maksut	189
3.2.7	Veronkiertotilanteet.....	190
3.3	Yritysjärjestelydirektiivi.....	191
3.3.1	Direktiivin tausta ja voimaantulo.....	191
3.3.1.1	Direktiivin voimaantulo	191
3.3.1.2	Direktiivin merkitys	192
3.3.1.3	Direktiivin täytäntöönpano Suomessa.....	192
3.3.2	Direktiivin soveltamisala.....	193
3.3.2.1	Direktiivin kattamat järjestelyt	193
3.3.2.2	Jäsenvaltiossa oleva yhtiö	194
3.3.2.3	Sulautuminen.....	196
3.3.2.4	Jakautuminen.....	200
3.3.2.5	Liiketoimintasiirto	203
3.3.2.6	Osakevaihto	205
3.3.3	Sulautumisiin, jakautumisiin, osakevaihtoihin ja liiketoimintasiirtoihin sovellettavat verotusperiaatteet.....	208
3.3.3.1	Sovellettavat säännöt	208
3.3.3.2	Luovutusvoittoverotuksen lykkäntyminen.....	208
3.3.3.3	Varausten siirtyminen	211
3.3.3.4	Tappioiden siirtyminen.....	211
3.3.3.5	Vastaanottavan yhtiön omistukset siirtävässä yhtiössä	212
3.3.3.6	Osakkaita koskeva verovapaus	212
3.3.3.6.1	Verovapauden kattamat tilanteet	212
3.3.3.6.2	Verovapauden ulkopuoliset tilanteet	214

3.3.3.7	Kiinteän toimipaikan siirto.....	215
3.3.4	Eurooppayhtiön tai -osuuskunnan kotipaikan siirto	216
3.3.4.1	Sääntelyn tausta ja merkitys.....	216
3.3.4.2	Kotipaikan siirto	217
3.3.4.3	Veroseuraamukset	217
3.3.5	Veronkierto	219
3.3.5.1	Keinotekoiset veronkiertojärjestelyt.....	219
3.3.5.2	Muut tilanteet.....	222
3.3.6	Työntekijäedustus	223
3.4	Veronkierron vastainen direktiivi.....	223
3.4.1	Tausta, merkitys ja implementointi	223
3.4.2	Direktiivin henkilöllinen soveltamisala	224
3.4.3	Korkovähennysrajoitussääntö	225
3.4.3.1	Korkovähennystä koskevat erilaiset rajoitukset	225
3.4.3.2	EBITDAan perustuva kiinteän prosentin sääntö.....	226
3.4.3.3	Vapaaehtoinen de minimis -sääntö.....	227
3.4.3.4	Vapaaehtoiset poikkeukset	227
3.4.3.5	Vapaaehtoinen konsernisääntö	229
3.4.3.6	Vapaaehtoinen Carry Forward ja Carry Back.....	230
3.4.4	Exit-verotussääntö.....	231
3.4.4.1	Exit-verotus.....	231
3.4.4.2	Exit-verotuksen piiriin kuuluvat siirrot.....	231
3.4.4.3	Väliaikaiset siirrot.....	232
3.4.4.4	Veronmaksun lykkääminen.....	233
3.4.4.5	Verotusarvo vastaanottavassa valtiossa	234
3.4.4.6	Viro	234
3.4.5	Yleinen veronkiertosääntö.....	235
3.4.6	Välyhteisösääntö.....	235
3.4.6.1	Säännön rakenne ja tarkoitus	235
3.4.6.2	Välyhteisö	236
3.4.6.2	Veropohja	237
3.4.6.3	Välyhteisötulon laskeminen.....	239
3.4.7	Hybridisääntö.....	240
4	EU-yhtiömuodot ja yritysverotusta koskevat suunnitelmat	247
4.1	Johdanto.....	247
4.2	Eurooppayhtiö ja eurooppaosuuskunta	248
4.2.1	Perustaminen.....	248
4.2.1.1	Yhtiöoikeudellinen tausta.....	248
4.2.1.2	Verokohtelu	250

4.2.2	Toiminnassa olevan eurooppayhtiön tai -osuuskunnan verotus.....	254
4.2.2.1	Eurooppayhtiöasetuksen ja eurooppaosuuskunta-asetuksen merkitys ...	254
4.2.2.2	Kansalliset verolait.....	255
4.2.2.3	Verosopimukset	256
4.2.2.4	EU-sopimus ja -direktiivit	257
4.2.2.5	Verotukseen liittyviä ongelmia	258
4.3	Eurooppalainen taloudellinen etuyhtymä.....	259
4.3.1	Yhtiöoikeudellinen tausta	259
4.3.2	Verotuseriaatteet.....	259
4.4	Yritysverotusta koskevat tulevaisuudensuunnitelmat	260
4.4.1	Kehitystarve.....	260
4.4.2	CCCTB	261
4.4.3	Kehitysvaihtoehdot.....	262
4.4.4	Merkittävä digitaalinen läsnäolo ja digitaalisten palveluiden vero	263
5	Siirtohinnoittelu	265
5.1	Ongelman kuvaus.....	265
5.2	Siirtohintadokumentaation käytännesäännöt	267
5.2.1	Tausta ja tarkoitus	267
5.2.2	Yleiset periaatteet.....	269
5.2.2.1	Yritysten oikeudet ja velvollisuudet	269
5.2.2.2	Jäsenvaltioiden oikeudet ja velvollisuudet ..	270
5.2.3	Dokumentaation sisältö.....	271
5.2.3.1	Sisältöä koskevat yleiset periaatteet.....	271
5.2.3.2	Kantatiedosto.....	272
5.2.3.3	Maakohtaiset asiakirjat.....	273
5.2.3.4	Suomen säännöt.....	274
5.3	Ennakkohinnoittelusopimukset	275
5.3.1	Tausta ja tavoitteet	275
5.3.2	Oikeudellinen sitovuus	276
5.3.3	Ennakkohinnoittelusopimuksen edellytykset	277
5.3.4	Ennakkohinnoittelusopimusmenettely.....	277
5.3.4.1	Alustavat neuvottelut	277
5.3.4.2	Virallinen hakemus	278
5.3.4.3	Arviointi ja neuvottelut	281
5.3.4.4	Virallinen ennakkohinnoittelusopimus.....	282
5.4	Arbitraatiosopimus	284
5.4.1	Merkitys, voimaantulo ja tulkinta.....	284
5.4.1.1	Merkitys.....	284
5.4.1.2	Voimassaolo	285
5.4.1.3	Tulkinta.....	286

5.4.2	Soveltamisala	287
5.4.2.1	Monenkertaisen verotuksen poistaminen...	287
5.4.2.2	Siirtohintaoikaisusta johtuva monenkertainen verotus	287
5.4.2.3	Sopimusvaltiossa oleva yritys	288
5.4.2.4	Ankara rangaistus	289
5.4.2.5	Sopimuksen kattamat verot	289
5.4.2.6	Toimivaltainen viranomainen	290
5.4.2.7	Alueellinen soveltamisala	290
5.4.3	Markkinaehtoperiaate ja siirtohintaoikaisu	290
5.4.4	Siirtohintaoikaisua koskeva ilmoitusmenettely	292
5.4.5	Keskinäinen sopimusmenettely	292
5.4.5.1	Asian vireillepano	292
5.4.5.2	Ilmoitukset ja lisäselvitykset	293
5.4.5.3	Neuvottelujen aloittaminen	293
5.4.5.4	Neuvottelut	295
5.4.5.5	Sopimus ja sen täytäntöönpano	297
5.4.6	Välimiesmenettely	297
5.4.6.1	Menettelyyn ryhtyminen	297
5.4.6.2	Neuvoa-antava toimikunta	299
5.4.6.3	Oikeudet ja velvollisuudet välimiesmenettelyssä	301
5.4.6.4	Neuvoa-antavan toimikunnan lausunto	302
5.4.6.5	Kustannukset	304
5.4.7	Verotuksen oikaiseminen	305
5.4.7.1	Monenkertaisen verotuksen poistaminen...	305
5.4.7.2	Veronkannon keskeyttäminen	305
6	Virka-apu ja verojen perintä	307
6.1	Hallinnollisen yhteistyön direktiivi	307
6.1.1	Direktiivin tausta ja merkitys	307
6.1.2	Soveltamisala	310
6.1.3	Tietojenvaihdon tavat	312
6.1.3.1	Automaattinen tietojenvaihto	312
6.1.3.2	Automaattinen tietojenvaihto koskien raportoitavia rajat ylittäviä järjestelyitä	316
6.1.3.2.1	Johdanto	316
6.1.3.2.2	Raportoitavat rajat ylittävät järjestelyt	317
6.1.3.2.3	Raportointivelvollisuus	322
6.1.3.2.4	Automaattinen tietojenvaihto	326
6.1.3.2.5	Sanktiot	327
6.1.3.3	Pyyntöön perustuva tietojenvaihto	327
6.1.3.4	Oma-aloitteinen tietojenvaihto	330

6.1.3.5	Tietoja vaihtava viranomainen	331
6.1.4	Tietojenvaihdon rajoitukset	332
6.1.5	Salassapito	334
6.1.6	Läsnäolo-oikeus ja tutkimuksiin osallistuminen	336
6.1.7	Veropäätösten tiedoksianto muihin valtioihin	337
6.1.8	Samanaikaiset verotarkastukset	338
6.1.9	Käytännön järjestelyt ja palaute	339
6.2	Perintädirektiivi	340
6.2.1	Säännöt ja niiden soveltamisala.....	340
6.2.1.1	Säännöt.....	340
6.2.1.2	Tulo- ja varallisuusverot	341
6.2.2	Toimivaltaiset viranomaiset	341
6.2.3	Avunantomuodot	341
6.2.3.1	Tietojenvaihto.....	341
6.2.3.2	Asiakirjojen tiedoksianto	342
6.2.3.3	Perintä	343
6.2.3.4	Turvaamistoimet.....	347
6.2.4	Avunantovelvollisuuden rajoitukset	347
6.2.5	Saatavan vanhentuminen	348
6.2.6	Käytettävät kielet.....	349
6.2.7	Tietojen ja asiakirjojen luovuttaminen.....	350
6.2.8	Perinnästä aiheutuneet kulut	351
7	Oikeussuojakeinot.....	353
7.1	Kansalliset oikeussuojakeinot	353
7.1.1	EU-oikeuden vaatimukset.....	353
7.1.2	Suomen muutoksenhakujärjestelmä.....	356
7.1.2.1	Yleisesti verovelvollinen.....	356
7.1.2.2	Rajoitetusti verovelvollinen	359
7.2	Verosopimukset	360
7.2.1	Tuloverosopimusten keskinäinen sopimusmenettely.....	360
7.2.2	EU-valtioiden välinen arbitraatiosopimus	361
7.3	Riidanratkaisumekanismidirektiivi.....	361
7.3.1	Tarkoitus ja soveltamisala	361
7.3.2	Tulkinta	362
7.3.3	Valitus.....	363
7.3.4	Keskinäinen sopimusmenettely.....	367
7.3.5	Neuvoa-antava toimikunta	368
7.3.6	Vaihtoehtoinen riidanratkaisutoimikunta	373
7.3.7	Menettelylliset säännöt	374
7.3.8	Lausunto ja lopullinen päätös	377
7.3.9	Suhde kansallisiin prosesseihin.....	379

7.3.10	Luonnollisia henkilöitä ja pieniä yrityksiä koskevat erityissäännöt.....	381
7.4	EU-tuomioistuin	382
7.4.1	EU-tuomioistuimen tehtävät	382
7.4.2	Ennakkoratkaisumenettely.....	383
7.4.3	Kanteet.....	386
7.4.3.1	Kanteet jäsenvaltiota vastaan	386
7.4.3.2	Komission valvontamenettely.....	387
7.4.3.3	Jäsenvaltioiden kantelut	388
7.4.4	Oikeudenkäyntikulut	388
7.5	EU-tuomioistuimen tuomioiden vaikutukset.....	389
7.5.1	EU-oikeuden vastaisesti perittyjen verojen palautukset	389
7.5.2	Vahingonkorvaus.....	391
7.5.3	Seuraukset EU-tuomioistuimen tuomion noudattamatta jättämisestä	392
	Lähteet	395
	Oikeustapaushakemisto	431
	Euroopan unionin tuomioistuin	431
	Euroopan ihmisoikeustuomioistuin	442
	EFTA-tuomioistuin	442
	Korkein hallinto-oikeus	442
	Korkein oikeus.....	444
	Keskusverolautakunta	444
	EU-tuomioistuimen ratkaisut aakkosittain.....	445
	Asiahakemisto	457